TÜRKÇEDEN ARAPÇAYA ÇEVİRİ

(ORTA DÜZEY)

SONER AKDAĞ

Fecr Yayınları: 604

TÜRKÇEDEN ARAPÇAYA ÇEVİRİ
(Orta Düzey)

Soner AKDAĞ

© FCR Yayın Reklam Bilgisayar San. ve Tic. Ltd. Şti.
(Sertifika No: 13178)

Kapak
FCR

Baskı ve Cilt
NY MATBAACILIK YAYINCILIK
KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.
Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Kasım 2022

ISBN: 978-625-8304-50-3

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mh. Boyacılar Sk. No:14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0 312) 310 08 60
web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

Teşekkür ve İthaf

Kitaptaki her bir konuyu birlikte öğrenirken değerli katkılarıyla onun şekillenmesinde ciddi bir rol oynayan *Serpil Aytemiz*, *Hatice Renklikurt*, *İlknur Ural*, *Ayşe Kumru Aydın*, *Neslihan Boz*, *Ülkü Tuğrul*, *Büşra Gürbüz* ve zaman zaman görüşlerine başvurduğumuz diğer ilim insanlarına –özellikle de *Prof. Dr. Nurettin Ceviz, Zübeyt Nalçakan, Faruk Çakır* ve *Serhat Yakıcı* hocalarımıza– gönülden teşekkür ediyor ve bu kitabı, başta Türkçe sevdalıları olmak üzere tüm dil âşıklarına ithaf ediyoruz.

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ 15

I. BÖLÜM
SÖZDİZİM (النحو)

A. CÜMLE VE ÇEŞİTLERİ 26
a. Cümle (الجملة) Nedir? 26
b. Cümle Türleri (أنواع الجمل) 28
1. Yükleminin Türüne Göre Cümle 28
1.1. İsim Cümlesi (الجملة الاسمية) 29
1.2. Fiil Cümlesi (الجملة الفعلية) 31
UYGULAMALAR 1 34
2. Yükleminin Yerine Göre Cümle 36
2.1. Kurallı Cümle (الجملة المعيارية) 36
2.2. Devrik Cümle (الجملة المقلوبة) 38
UYGULAMALAR 2 41
3. Anlamına Göre Cümle 42
3.1. Olumlu Cümle (الجملة المثبتة) 43
3.2. Olumsuz Cümle (الجملة المنفية) 44
3.3. Soru Cümlesi (الجملة الاستفهامية) 45
UYGULAMALAR 3 46
4. Yapısına Göre Cümle 48
4.1. Basit Cümle (الجملة البسيطة) 48
4.2. Birleşik Cümle (الجملة المركبة) 49

4.2.1. Ana Cümle (العبارة الرئيسة) 49
4.2.2. Yan Cümle (العبارة التابعة/الفرعية) 50
4.2.2.1. Koşul Yan Cümlesi (العبارة التابعة الشرطية) 51
4.2.2.2. İsim Yan Cümlesi (العبارة التابعة الاسمية) .. 53
4.2.2.3. Sıfat Yan Cümlesi (العبارة التابعة النعتية) ... 54
4.2.2.4. Zarf Yan Cümlesi (العبارة التابعة الظرفية) ... 56
4.3. Bağlı Cümle (الجملة المربوطة) 58
UYGULAMALAR 4 60
B. SÖZCÜK GRUPLARI 61
a. İsim Öbeği (المركب الإضافي) 62
b. Sıfat Öbeği (المركب التوصيفي) 65
c. Fiilimsi Öbekleri (مركبات أشباه الأفعال) 68
1. İsim-Fiil Öbeği 69
2. Sıfat-Fiil Öbeği 70
3. Zarf-Fiil Öbeği 72
UYGULAMALAR 5 75

II. BÖLÜM
CÜMLENİN ÖGELERİ
(عناصر الجملة)

A. YÜKLEM (المسند) 78
B. ÖZNE (المسند إليه) 79
a. Etken Özne 79
b. Edilgen/Sözde Özne 80
c. Durağan Özne 80
C. ÖZNE-YÜKLEM UYUMU 81
D. TÜMLEÇLER (المفعولات أو المتمّمات) 85
a. Nesne / Düz Tümleç (المفعول به) 86

b. Dolaylı Tümleç (المتمِّمة غيرُ المباشِرة) 87
c. Zarf Tümleci (المفعول فيه و المفعول له والحال) 89
UYGULAMALAR 6 90

III. BÖLÜM
FİİLDE KİP VE ZAMAN
(الجهة والزمن في الأفعال)

A. FİİLDE ZAMAN (الزمن في الأفعال) 93
a. Basit Zaman (الزمن البسيط) 94
1. Şimdiki Zaman (الزمن الحاضر) 95
2. Geniş Zaman (الزمن المستمر) 96
3. Görülen Geçmiş Zaman (الزمن الماضي الشهودي) 97
4. Duyulan Geçmiş Zaman (الزمن الماضي النقلي) 98
5. Gelecek Zaman (الزمن المستقبل) 100
6. Ek-Fiil ve İsim Cümlelerinde Zaman 101
UYGULAMALAR 7 103
b. Birleşik Zaman (الزمن المركب) 104
1. Şimdiki Zamanın Hikâyesi
(الشكل الشهودي للزمن الحاضر) 105
2. Geniş Zamanın Hikâyesi
(الشكل الشهودي للزمن المستمر) 107
3. Belirsiz Geçmiş Zamanın Hikâyesi
(الشكل الشهودي للماضي النقلي) 108
4. Gelecek Zamanın Hikâyesi
(الشكل الشهودي للمستقبل) 109
5. Gelecek Zamanın Rivayeti
(الشكل الروائي للمستقبل) 110

UYGULAMALAR 8 111
B. FİİLDE KİP (الجهة في الأفعال) 113
a. Emir Kipi (جهة الأمر) 113
b. İstek Kipi (جهة الطلب) 114
c. Şart Kipi (جهة الشرط) 116
d. Gereklilik Kipi (جهة الوجوب) 116
UYGULAMALAR 9 119

EKLER

1. Yeterlilik Eylemi (فعل الاقتدار) 121
2. Keşke (لَيْتَ) 122
3. Neredeyse (عَلَى وَشْكِ) 123

KAYNAKLAR 124

TAKDİM

Ülkemizde Arapçanın öğretildiği çok sayıda akademik birim bulunmaktadır. Bunlar uzun yıllar "Arap Dili ve Edebiyatı", ardından "Arapça Öğretmenliği" ve İlahiyat Fakültelerindeki "Arap Dili ve Belagati" bölümleri olarak lisans ve lisansüstü düzeyde önemli hizmetlerde bulundu. Ancak dünyanın, bölgemizin ve ülkemizin geldiği noktada akademik donanımlı Arapça mütercim-tercümanlara duyulan ihtiyacın bir sonucu olarak son on yılda, hızla "Arapça Mütercim-Tercümanlık" bölümleri açılmaya başladı. Bununla paralel olarak devlet ve vakıf üniversitelerinin bünyesinde açılan bu yeni bölümlerde nitelikli öğretim üyesi ve ders materyali sorunu da yaşanmaya başladı. Bu sorun, neredeyse hepsi Arap dili ve edebiyatı bölümü mezunu olan öğretim kadrolarının fedakârca çalışmalarıyla aşılmaya çalışıldı ve bu çabalar hâlâ sürüyor.

Geldiğimiz noktada, Mütercim-Tercümanlık bölümlerinde eğitim gören yüzlerce öğrencinin ihtiyacını tam olarak karşılayacak ders materyalinin elimizde olduğunu söylemekte zorlandığımızı itiraf etmemiz gerekir. Söz konusu bölümlerin müfredat programlarında yer alan birçok ders için, çok daha önceden kurulmuş olan İngilizce, Fransızca ya da Almanca gibi Mütercim-Tercümanlık bölümlerininkine benzeyen; onların Batı'dan edindiği tecrübeleri de yansıtan; zengin içeriğe sahip; nitelikli ve akademik anlamda geniş kabul görmüş ders materyali, ne yazık ki, henüz istenen düzeyde geliştirilebilmiş değildir.

Söz konusu sıkıntının yaşandığı alanlardan biri de bölümlerin en önemli dersi olarak kabul etmemiz gereken Arapça-Türkçe ve Türkçe-Arapça çeviri tekniklerinin ele alındığı derslerdir. Bu dersler için son yıllarda telif edilen çalışmalar bulunmakla beraber bunların çoğunun ağırlıklı olarak Arapçadan Türkçeye çeviri tekniklerine odaklandığını görüyoruz. Elimizdeki çalışmaya, müellifin Türkçe ve Arapçaya ileri derecedeki vukufu nedeniyle önce cesaretle "Türkçeden Arapçaya Çeviri: Orta Düzey" başlığını koymuş olması, sonra da bu başlığın altını hakkıyla doldurması bakımından bir ilk olarak kabul etmemiz gerekiyor. Müellifin, sergilediği titizlikle bizleri, "Türkçeden Arapçaya Çeviri: İleri Düzey" başlıklı çalışmayı heyecanla beklemeye sevk ettiğini belirtmeliyiz.

Alanda daha yapılacak çok şey olduğunun farkında olmakla birlikte bu eserin, öğretim kadrolarının işini kolaylaştıracak ve öğrencilerin zevkle takip edebilecekleri bir çalışma olduğunu düşünüyor; akademiye ve bu alanda çalışanlara faydalı olmasını ümit ediyorum.

Prof. Dr. Nurettin Ceviz
Ankara, 2022

بسم الله الرحمن الرحيم

ÖN SÖZ

Arapça; *Nostratik* dil filumuna dâhil *Afroasyatik* makro dil ailesi içerisinde yer alan *Semitik* dil grubuna mensup yaşayan bir dil olup bugün Cezayir, Moritanya, Fas, Tunus, Libya, Mısır, Cibuti, Somali, Suudi Arabistan, Kuveyt, Katar, Bahreyn, Birleşik Arap Emirlikleri, Umman, Yemen, Sudan, Ürdün, Suriye, Irak, Lübnan ve Filistin'de, yani 21 ülkede resmi dildir. Bununla birlikte Türkiye'den İran'a, Afganistan'dan Nijerya, Nijer, Mali ve Çad'a kadar birçok coğrafyada da Arapçanın diyalektleri hâlâ konuşulmaktadır. On dokuzuncu asrın sonundan bu yana Orta Doğu dışında, özellikle Amerika Birleşik Devletleri'nde ve daha yakın zamanda Avrupa'da Arapça konuşan büyük topluluklar da olmuştur.

Ethnologue tarafından 2022 yılında verilen en güncel bilgilere göre Arapça, en az 50 milyon kişi tarafından birinci dil olarak konuşulan diller sıralamasında 4. olup yaklaşık 362 milyon kişi tarafından konuşulmaktadır. Fakat bu ifadelerden, bu kişilerin, Arapçanın tek bir şubesini konuştukları sonucu çıkarılmamalıdır. Zira Arapça, birçok diyalekti ile yaşayan bir dildir ve bu lehçe farklılıkları, çok uzak coğrafyalarda yaşayan Arapça konuşurları arasında sağlıklı bir iletişimin kurulmasını zorlaştırabilmektedir. Bunun aşılması ise ancak ortak standart bir dilin kullanılmasıyla mümkün olabilmektedir ki bu standart dil; *Modern Standart Arapça* (Modern Standard Arabic), *Çağdaş Klasik Arapça* (Contemporary Classical Arabic), *Modern Edebi Arapça* (Modern Literary Arabic) ve *Modern Yazın*

Arapçası (Modern Written Arabic) şekillerinde isimlendirilmektedir.

Nasıl isimlendirilirse isimlendirilsin bu standartdil, İslam öncesi Arabistan'ın edebi diline kadar uzanan Arapçanın yüksek edebi biçimidir; okullarda öğrenilir ve herhangi bir Arap nüfusunun günlük dili değildir. Kitaplarda, resmi yazı ve konuşmalarda, profesyonel toplantılarda ve konferanslarda, radyo ve TV haberlerinde ve amacın farklı lehçe geçmişlerine sahip Araplarla iletişim kurmak olduğu diğer durumlarda evrensel olarak kullanılır.

Türkiye'de –klasik veya modern– Standart Arapça eğitimi çok uzun yıllardır verilmekte ve bu dilden Türkçeye birçok eser çevrilmiş bulunmaktadır. Pek tabii ki bu eserlerin çoğu, dini alanyazına aittir ama son zamanlarda Arapça ile ilgili edebiyat, eğitim, mütercim-tercümanlık ve çeviribilim kürsülerinin güçlenmesiyle birlikte, bilhassa bu dildeki edebi ve felsefi birikime dair eserler de çeviri atölyelerinin tezgâhlarında işlenmeye başlamıştır.

Ne var ki bütün bu çeviri faaliyetleri, çoğunlukla Arapçadan Türkçeye yapılmakta ve Türk dilinden Arapçaya çeviri konusu ekseriyetle ihmal edilmektedir. Bunun birçok sebebi vardır fakat belki de en önemli sebeplerinden biri; sonradan öğrenilmiş olan bir dilden ana diline çeviri yapmanın, ana dilinden yabancı bir dile çeviri yapmaya göre çok daha kolay olmasıdır.

Durum böyle olmakla birlikte bu, mutlaka aşılmalı ve gerçek bir dil eğitiminden söz edilecekse bu eğitim, diller arasında çift yönlü olarak gerçekleştirilmeli ve tıpkı Arapçanın nadide eserlerinin güzel Türkçemize aktarılması gibi, köklü Türk dilinin görklü eserleri de Arapçanın okyanuslarında cevelan etmelidir.

Unutulmaması gereken bir diğer mesele de Arapça öğrenmeye çalışan kişilerin sadece Arapçadan Türkçeye çeviri gerçekleştirmelerinin, Arap dilinde düşünme ve ken-

dilerini ifade etme melekelerinin gelişmesinin önünde mühim bir engel oluşturduğudur. Bu da mutlaka aşılmalı ve Arapça öğrenen kişilerin bu noktadaki eksiklikleri tamamlanmalıdır.

İşte elinizdeki eser, sözü edilen bu eksikliğin giderilmesine bir nebzecik olsun katkı sağlamak amacıyla kaleme alınmıştır. Bununla birlikte onun, mezkur boşluğu doldurmuş olmak gibi bir iddiası asla yoktur ve koca ummanda bir tek damla olduğunun şuurundadır.

Ayrıca orta seviyeye hitap ediyor olması ve daha baştan çizilmiş sınırları, kitapta görülecek profesyonel eksiklikler için de bir mazerettir. Okuyucuya yer yer fazla gelebilecek Türkçe detaylar ise yine yazarının Arabist olmasının yanında bir Türkolog olmasından ötürü mazur görülmeli hatta çeviri faaliyetinde bulunan kişinin ana dili hakkındaki bilginin sağlam olmasının gereği dikkate alındığında kitabın bir artısı olarak değerlendirilmelidir.

Başarı, Allah'tandır.

Yazar

25 Ekim 22